

Given the nature of the current state of economic development one of the most promising sources of treasury at all levels, consolidated budget are considered proceeds from the sale or use of intangible assets. Thus, the local communities in the face of local government may be vested right to immediate possession of inventions, industrial designs, industrial models, selection achievements; the right to use the works of science, literature, art, computer software program, objects of related rights; exclusive rights to know-how, trademarks.

Key words: local budgets, revenues, non-tax revenues, revenues from the capital.

Стаття надійшла 6 квітня 2016 р.

УДК 657:336.226

**Я. Я. Кріль,
Н. С. Марушко**

ОБЛІК НАРАХУВАННЯ І ОПОДАТКУВАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ТА МАТЕРІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ФІЗИЧНИМ ОСОБАМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Досліджено проблемні аспекти обліку нарахування, оподаткування матеріальної та благодійної допомоги фізичним особам. Окреслено основні законодавчі акти, що регулюють основи нарахування податку на доходи фізичних осіб, єдиного внеску на соціальне страхування та військового збору в розрізі об'єкта оподаткування.

Запропоновано власну класифікацію видів матеріальної та благодійної допомоги, зокрема, виокремлено систематичну матеріальну допомогу, нецільову благодійну (матеріальну) допомогу разового характеру і благодійну допомогу цільового характеру.

Ключові слова: благодійна допомога, військовий збір, єдиний внесок на соціальне страхування, матеріальна допомога, податок на доходи фізичних осіб, цільовий характер.

Постановка проблеми. Проблемні аспекти обліку нарахування, оподаткування та виплати благодійної і матеріальної допомоги традиційно цікавлять як роботодавців, так і працівників. Роботодавці стикаються з обліковими труднощами в контексті двох основних податків: податку на прибуток та податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО). Оскільки формування витрат щодо податку на прибуток залежить, насамперед, від типу благодійної чи матеріальної допомоги і повноти її оподаткування ПДФО – вважаємо актуальним дослідження цього проблемного питання, адже в законодавстві України

не міститься визначення понять благодійної та матеріальної допомоги і відсутній однозначний єдиний підхід до їх класифікації, що спричиняє труднощі в обліку й оподаткуванні.

Доцільно розглянути оподаткування благодійної та матеріальної допомоги з точки зору ПДФО, адже саме роботодавець, а не працівник несе відповідальність стосовно повноти нарахування цього податку як податковий агент. Слід також наголосити, що в роботодавця теж виникають питання з приводу нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄВСС).

Стан дослідження. На сьогодні існує багато досліджень, присвячених проблемним аспектам оподаткування у вітчизняній і в зарубіжній літературі. Цих питань торкались у своїх роботах такі вітчизняні вчені, як І. В. Алексєєв, М. Т. Білуха, В. Д. Базилевич, Ф. Ф. Бутинець, О. Д. Василик, Л. М. Демиденко, В. І. Єфименко, Ю. А. Кузьмінський, С. О. Левицька, І. О. Луніна, І. О. Лютий, Н. М. Малюга, В. М. Опарін, Ю. Д. Радіонов, В. В. Сопка, Ю. Л. Субботович, В. М. Федосов, О. В. Чеберяко, С. І. Юрій та інші.

Слід зазначити, що більшість проблемних питань оподаткування окремих видів виплат фізичним особам знаходять відображення лише в статтях консультаційного характеру з боку податкових органів та консультантів вітчизняних фахових видань, які містять переважно огляд змін одного нормативно-правового акта і не висвітлюють всебічно проблемний об'єкт обліку.

Метою дослідження є визначення порядку обліку нарахування і виплати благодійної та матеріальної допомоги фізичним особам, а також проблемні аспекти оподаткування допомоги ПДФО та ЄВСС.

Виклад основних положень. Досліджуючи питання благодійної та матеріальної допомоги, науковці стикаються з проблемою визначення саме цих понять і окреслення їх розбіжностей, адже у вітчизняному законодавстві такі відсутні.

В текстах нормативно-правових актів, які охоплюють питання соціального законодавства, використовується термін «матеріальна допомога». Також цей термін вживають роботодавці стосовно такої категорії, як фонд оплати праці, адже в Інструкції зі статистики заробітної плати № 5, яка затверджена 13 січня 2001 р., саме матеріальна допомога належить до інших виплат, що не належать до фонду оплати праці [1]; а термін «благодійна допомога» використовується у Податковому кодексі України (далі – ПКУ) [2]. Отож, у табл. 1 згрупуємо основні види благодійної та матеріальної допомоги відповідно до вимог чинного законодавства.

Таблиця 1

Види матеріальної та благодійної допомоги на підприємствах

№ з/п	Вид допомоги	Нормативно-правовий акт	Характеристика допомоги
1	Благодійна допомога цільового характеру	пп. 170.7.4. ст. 170 ПКУ, пп. 165.1.19. ст. 165 ПКУ	Допомога, що надається під визначені умови та напрями її витрачання
2	Благодійна допомога нецільового характеру	пп. 170.7.3. ст. 170 ПКУ	Допомога, яка надається без встановлення додаткових умов або напрямів
3	Систематична матеріальна допомога	п. 2.3.3 Інструкції зі статистики зарплати № 5, пп. 164.2.1 ст. 164 ПКУ	Допомога на оздоровлення, у зв'язку з екологічним станом, надана всім або більшості працівників
4	Матеріальна допомога разового характеру	п. 3.31 Інструкції зі статистики зарплати № 5, пп. 170.7.3 ст. 170 ПКУ	Допомога у зв'язку зі сімейними обставинами, на оплату лікування, поховання, оздоровлення дітей

Отже, підсумовуючи інформацію з табл. 1, можна дійти таких висновків:

- 1) систематична матеріальна допомога прирівнюється до заробітної плати і, відповідно, оподатковується за аналогічними правилами;
- 2) благодійна допомога нецільового характеру і разова матеріальна допомога з точки зору законодавства є тотожними поняттями;
- 3) благодійну допомогу цільового характеру треба розглядати як окрему категорію, адже вона, як правило, перераховується безготівковим розрахунком з розрахункового рахунку підприємства різним закладам, які перелічені у пп. 170.7.4 ПКУ [2].

Розглянемо у статті особливості обліку саме цих трьох видів: систематичної матеріальної допомоги, благодійної (матеріальної) допомоги нецільового разового характеру і благодійної допомоги цільового характеру.

Відповідно до п. 2.3.3 п. 2.3.3 Інструкції зі статистики заробітної плати, матеріальна допомога, що має систематичний характер, надана всім працівникам або більшості (на оздоровлення, у зв'язку з екологічним станом, крім сум, зазначених у п. 3.31 цієї Інструкції), належить до фонду оплати праці у складі інших заохочувальних і компенсацій-

них виплат. Систематичність виплати матеріальної допомоги полягає у здійсненні такої виплати більше одного разу на рік [1].

Можливість та зобов'язання роботодавця щодо надання систематичної матеріальної допомоги мають бути передбачені в колективному договорі працівників підприємства або в трудовому контракті конкретного працівника. Матеріальна допомога надається на підставі наказу керівника підприємства, в якому зазначають подію, пов'язану з її наданням, посилаються на норму колективного договору (чи іншого документа) і дають припис бухгалтерії нарахувати допомогу певним працівникам у конкретних розмірах. Якщо всі зазначені умови виконано, то сума допомоги включається до фонду оплати праці, а оподаткування її здійснюється так само, як і оподаткування заробітної плати, а саме:

- оподатковується податком на доходи фізичної особи за ставкою 18% і враховується при визначенні права на ПСП; також утримується військовий збір – 1,5%;
- на її розмір нараховуються внески до органів соціального страхування (ЄВСС – 22%);
- включається до витрат підприємства (зменшує базу оподаткування податком на прибуток) на підставі ПКУ;
- у Податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) її відображають з ознакою доходу «101» [3].

Відповідно до п. 23 П(С)БО 16 «Витрати», матеріальна допомога, яка включається (належить) до фонду оплати праці, зараховується до витрат підприємства з оплати праці [4]. Під час її нарахування здійснюється бухгалтерський запис: Дт 23, 91, 92, 93 – Кт 661 «Розрахунки за заробітною платою»; а в разі застосування 8-го класу рахунків – Дт 81 «Витрати на оплату праці» – Кт 661 «Розрахунки за заробітною платою» [5].

Відповідно до п. 3.31 розділу третього Інструкції зі статистики заробітної плати, матеріальна допомога разового характеру, що надається підприємством окремим працівникам у зв'язку зі сімейними обставинами, на оплату лікування, оздоровлення дітей, не належить до фонду оплати праці [1]. Передбачати таку допомогу в колективному договорі чи іншому аналогічному документі не обов'язково. Згідно зі ст. 9 Кодексу Законів про працю, підприємства, установи, організації в межах своїх повноважень і за рахунок власних коштів можуть встановлювати додаткові, стосовно законодавства, трудові та соціально-побутові пільги для працівників. Відповідно, нарахування і оподаткування цього виду допомоги спричиняють певні труднощі і потребу-

ють детальнішого розгляду специфічних умов ПКУ та іншого законодавства. Отже, оподаткування матеріальної допомоги разового характеру регулюється п. 170.7.3 ст. 170 ПКУ [2].

Від обкладення ПДФО цей вид допомоги звільняється в разі виконання таких умов:

- а) благодійник, який виплачує допомогу, є резидентом України;
- б) допомога має нецільовий характер (тобто надається без усяких умов і без зазначення напрямів її витрачання);
- в) надання такого виду допомоги не передбачено в колективному договорі підприємства або в трудовому договорі з працівником;
- г) розмір допомоги протягом (звітного) року сукупно не перевищує суми граничного розміру доходу, визначеного згідно з абзацом першим пп. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ, встановленого на 1 січня такого року (для 2016 р. – 1930 грн).

Таким чином, якщо сума разової нецільової благодійної (матеріальної) допомоги, яка надавалася платнику впродовж 2016 р. сукупно не перевищує 1930 грн, то вона не підлягає оподаткуванню. Сума перевищення включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку згідно з пп. 164.2.19 п. 164.2 ст. 164 ПКУ й оподатковується за ставкою 18%. Також сума перевищення обкладається військовим збором [2].

У Податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) разова нецільова благодійна (матеріальна) допомога відображається таким чином: у розмірі, що не перевищує суми граничного розміру доходу 1930 грн у 2016 р., – з ознакою доходу 169 «Сума благодійної допомоги», а у розмірі перевищення над відповідним граничним розміром – з ознакою доходу 127 «Інші доходи». Слід звернути увагу, що деякі автори пропонують оподатковувану частину матеріальної допомоги відображати з ознакою доходу 126 «Додаткове благо», але, на нашу думку, доцільніше все ж таки використовувати ознаку доходу 127, адже, за нормами ПКУ, є чіткий перелік видів доходів, що прирівнюються до додаткового блага [3].

Як уже зазначалося, єдиний внесок нараховується й утримується з виплат, які належать до заробітної плати, але матеріальна виплата разового характеру не входить до фонду заробітної плати. Тому єдиний внесок на матеріальну виплату, що має разовий характер, не нараховується та не утримується. Крім того, така виплата, як матеріальна допомога разового характеру, що надається окремим працівникам у зв'язку зі сімейними обставинами, на оплату лікування, оздоровлення дітей, класифікується в п. 14 розділу I Переліку видів виплат, що

здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов’язкове державне соціальне страхування, котрий затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2010 р. № 1170 (далі – перелік № 1170), як така, на яку не нараховується ЄВСС [6]. Отже, разова нецільова благодійна (матеріальна) допомога не підлягає включенню до бази нарахування ЄВСС на підставі як п. 1 ст. 7 Закону про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від 07.07.2000 р. № 2464-VI [7] та п. 3.31 Інструкції зі статистики заробітної плати [1], так і п. 14 розділу I Переліку № 1170 [6].

У табл. 2 наведено основні бухгалтерські проведення щодо обліку нецільової благодійної (матеріальної) допомоги разового характеру. Виплата зазначеної допомоги не пов’язана ані з виробничою, ані з адміністративною чи збутовою діяльністю. Це одноразова виплата соціально-побутового спрямування, а отже, вона повинна включатися до складу інших операційних витрат за рахунками:

– 949 «Інші витрати операційної діяльності» в кореспонденції з Кт 663 «Розрахунки за іншими виплатами» в разі надання допомоги працівникам підприємства;

– 949 «Інші витрати операційної діяльності» в кореспонденції з Кт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» в разі надання допомоги не працівникам підприємства [5].

Таблиця 2

Облік нецільової благодійної (матеріальної) допомоги разового характеру

№ з/п	Господарська операція	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Нарахована зарплата	92	661	3000,00
2	Нарахована сума нецільової матеріальної допомоги у зв’язку зі сімейними обставинами на підставі заяви працівника	949	663	2500,00
3	Нараховано ЄСВ 22% на суму 3000,00 грн	92	651	660,00
4	Утримано ПДФО 18% із суми 3000,00 грн	661	641/ПДФО	540,00
5	Утримано ПДФО 18% із суми перевищення (2500–1930 = 570 грн)	663	641/ПДФО	102,60
6	Утримано військовий збір 1,5% із суми 3000,00 грн + 570 грн (сума перевищення)	661,663	641/ВЗ	53,55
7	Виплачено заробітну плату та суму матеріальної допомоги	661,663	301	4803,85

Окремим різновидом нецільової благодійної (матеріальної) допомоги є допомога на поховання. Така допомога може надаватися роботодавцем як у грошовій формі, так і у вигляді оплати послуг сторонніх організацій (наприклад, оплата ритуальних послуг) або послуг, наданих силами самого роботодавця (наприклад, надання автотранспорту). Допомога видається роботодавцем родичу померлого працівника (в тому числі і колишнього). Підставою для отримання такої допомоги є заява отримувача про її видачу, копія свідоцтва про смерть і наказ роботодавця.

Порядок оподаткування такої допомоги буде таким:

а) якщо допомога виплачується за останнім місцем роботи померлого (у т. ч. перед виходом на пенсію) та її сума не перевищує подвійного розміру суми, визначеної в пп. 169.4.1 ПКУ, тобто 3860 грн. (1 930 грн. $\times$ 2), то виплата не обкладається ПДФО. У Податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) така допомога відображається за ознакою під кодом 146 «Допомога на поховання»;

б) якщо сума допомоги перевищує граничний розмір неоподатковуваної допомоги, то сума перевищення підлягає обкладенню ПДФО на загальних підставах і відображається у Податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) за ознакою під кодом 127 «Інші доходи» [3].

Слід зазначити, що об'єктом оподаткування військовим збором є загальний місячний (річний) дохід, що обкладається ПДФО відповідно до ст. 163 та п.п. 1.2 п. 16х підрозділу 10 ПКУ [2]. Тому з частини нецільової благодійної допомоги, яка не оподатковується ПДФО, утримувати військовий збір не потрібно. Сума перевищення над неоподатковуваними 1930 грн оподатковується військовим збором за ставкою 1,5%.

Третім видом допомоги, який варто розглянути в цьому дослідженні, є цільова благодійна допомога, котра хоча й має грошове вираження, проте перераховується безготівковим розрахунком із розрахункового рахунку підприємства різним закладам, які перелічені у пп. 170.7.4 ПКУ. Так, відповідно до пп. «а» 170.7.4 ПКУ, цільова благодійна допомога не оподатковується ПДФО і військовим збором, але за наступних умов:

1) допомога надається резидентами – юридичними чи фізичними особами;

2) у будь-якій сумі (вартості);

3) перераховані (надані, сплачені) закладу охорони здоров'я;

4) для компенсації вартості платних послуг з лікування платника податку або члена його сім'ї першого ступеня споріднення, інваліда, дитини-інваліда або дитини, в якій хоча б один із батьків є інвалідом; дитини-сироти, напівсироти; дитини з багатодітної чи мало-забезпеченої родини; дитини, батьки якої позбавлені батьківських прав, у тому числі для придбання ліків (донорських компонентів, протезно-ортопедичних виробів, виробів медичного призначення для індивідуального користування інвалідів) у розмірах, що не переक्रиваються виплатами з фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування, крім витрат на косметичне лікування або косметичну хірургію (включаючи косметичне протезування, не пов'язане з медичними показаннями), водолікування та геліотерапію, не пов'язані з хронічними захворюваннями, лікування та протезування зубів з використанням дорогоцінних металів, гальванопластики та порцеляни, аборти (крім абортів, які проводяться за медичними показаннями, або якщо вагітність стала наслідком зґвалтування), операції з переміни статі; лікування венеричних захворювань (крім СНІДу та венеричних захворювань, причиною яких стало нестатеве зараження або зґвалтування), лікування тютюнової чи алкогольної залежності; придбання ліків, медичних засобів та пристосувань, які не включені до переліку життєво необхідних, затвердженого Кабінетом Міністрів України [2].

Інші випадки надання неоподаткованої цільової благодійної допомоги перераховуються у пп. «б» – «ж» пп. 170.7.4 ПКУ, серед яких отримувачами допомоги перелічені будинки малят (дитини), будинки-інтернати, дитячі будинки сімейного типу, пенітенціарні заклади, будинки-інтернати для громадян похилого віку та інвалідів, аматорські спортивні організації та багато інших закладів.

Про надання цільової благодійної допомоги у будь-якому розмірі підприємство зазначає про це в податковому розрахунку за формою № 1ДФ, використовуючи ознаку доходу 169 «Благодійна, у тому числі гуманітарна допомога» [3].

Також на підставі пп. 165.1.19 ПКУ кошти або вартість майна (послуг), що надаються як допомога на лікування та медичне обслуговування платника податку, у тому числі, але не виключно, для придбання ліків, донорських компонентів, протезно-ортопедичних виробів, виробів медичного призначення для індивідуального користування інвалідів, за рахунок коштів благодійної організації або його роботодавця – не обкладаються ПДФО та у формі № 1ДФ відображаються з ознакою доходу 143 «Допомога на лікування та медичне обслуговування» [2; 3]. Слід наголосити, що норми цього підпункту можуть

бути застосовані роботодавцем платника податку за наявності відповідних підтвердних документів, тобто за фактом проведення дій щодо лікування та медичного обслуговування платника. Оскільки ці два різновиди цільової благодійної допомоги розглядаються соціальним законодавством як допомога на лікування, то, відповідно до п. 14 розділу I Постанови КМУ № 1170, вона не є об'єктом для нарахування ЄВСС. У табл. 3 наведено основні бухгалтерські проведення щодо обліку цільової благодійної допомоги.

Таблиця 3

**Облік господарських операцій
щодо цільової благодійної допомоги**

№ з/п	Господарська операція	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Нарахована сума допомоги на лікування та медичне обслуговування на підставі заяви працівника	949	685	10 000,00
2	Виплачена допомога наступного дня після отримання заяви особи	377	301,311	10 000,00
3	Відображено зарахування заборгованості відповідно до акту виконаних робіт щодо медичного обслуговування	685	377	10 000,00

Важливим у цьому аспекті є п. 170.7.5. с. 170 ПКУ, де зазначено, що набувач цільової благодійної допомоги у вигляді коштів має право на її використання протягом строку, встановленого умовами такої допомоги, але не більше 12 календарних місяців, наступних за місяцем отримання такої допомоги, за винятком отримання благодійної допомоги у вигляді ендавменту. Якщо цільова благодійна допомога у вигляді коштів не використовується її набувачем упродовж такого строку та не повертається благодійнику до його закінчення, то такий набувач зобов'язаний включити невикористану суму такої допомоги до складу загального річного оподаткованого доходу та сплатити відповідний податок.

Висновки. Дослідження проблемних аспектів обліку матеріальної та благодійної допомоги обумовлює такі висновки:

1. У вітчизняному законодавстві відсутнє чітке формулювання понять «матеріальна допомога» та «благодійна допомога», що породжує низку проблемних питань стосовно їх тотожності або відмінності. У статті запропоновано власну класифікацію видів матеріальної та

благодійної допомоги з огляду на ознаки оподаткування різними податками і зборами, адже саме вони впливають на прийняття управлінських рішень роботодавцями підприємства, котрі планують виплатити той чи інший вид допомоги своїм працівникам або іншим фізичним особам. Зокрема, виокремлено систематичну матеріальну допомогу, нецільову благодійну (матеріальну) допомогу разового характеру і благодійну допомогу цільового характеру. В матеріалі згруповано ознаки певних видів грошової допомоги, що є ключовими для нарахування й утримання окремих податків і зборів.

2. Ознаки систематичності та цільового використання допомоги є ключовими в процесі визначення основних елементів бази оподаткування. Важливим аспектом є те, що, оскільки матеріальна чи благодійна допомога, як правило, надається для вирішення особистих соціальних потреб фізичних осіб, то вона не є базою нарахування ЄВСС. В контексті ПДФО вітчизняне законодавство встановлює граничні межі, щодо яких роботодавцю дозволено не оподатковувати певні види матеріальної та благодійної допомоги.

3. Вітчизняні роботодавці стикаються з проблемою відображення матеріальної та благодійної допомоги у Податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) за ознакою під кодом 126 «Додаткове благо» чи 127 «Інші доходи». Вважаємо, в Податковому кодексі України чітко прописано перелік видів доходу фізичних осіб, що прирівнюються до додаткового блага, а отже, є доцільним використовувати ознаку доходу під кодом 127 «Інші доходи».

---

1. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати: наказ Держкомстату України від 13.01.2004 р. № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

3. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь фізичних осіб, і сум утриманого з них податку: наказ Міністерства фінансів України від 13.01.2015 р. № 4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15/paran10#n10>

4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

6. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>

7. Перелік видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.2010 р. № 1170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/zakonodavstvo/ediniy-vnesok-na-zagalnoobovyazkove-postanovi-km-ukraini/62502>.

Криль Я. Я., Марушко Н. С. Учет начисления и налогообложения благотворительной и материальной помощи физическим лицам на предприятии

Исследованы проблемные аспекты учета начисления, налогообложения материальной и благотворительной помощи физическим лицам. Определены основные законодательные акты, регулирующие основы начисления налога на доходы физических лиц, единого взноса на социальное страхование и военного сбора в разрезе объекта налогообложения. Предложено собственную классификацию видов материальной и благотворительной помощи, в частности, выделено систематическую материальную помощь, нецелевую благотворительную (материальную) помощь разового характера и благотворительную помощь целевого характера.

Ключевые слова: *благотворительная помощь, военный сбор, единый взнос на социальное страхование, материальная помощь, налог на доходы физических лиц, целевой характер.*

Kril Ya. Ya., Marushko N. S. Report on surcharges and taxation related to charitable and financial aid received by company employees

Company employees receive financial aid in order to resolve personal issues (social, health, etc.). The type of assistance significantly affects income tax due by both the company and the employee receiving such funds. In the present article, we examine the problematic aspects related to surcharges, taxation and financial and charitable aid received by individuals. We outline the laws regulating the fundamentals of accrued income tax, single contributions to social insurance and military duty in the context of the object of taxation. We set forth our own classification of types of financial and charitable aid, taking into consideration taxation features of different taxes and duties.

In particular, we single out systematic financial aid, non-earmarked one-time charitable (financial) aid and purpose-oriented charitable aid. We group features of different types of financial aid, which is crucial for accruing or retaining certain taxes and duties. Systematic financial aid provided to most company employees and spelled out in the collective labour agreement is included in the

payroll like other compensation and incentive payments, and therefore its taxation is implemented according to standards applicable to the taxation of employee salaries. Non-earmarked one-time charitable (financial) aid provided to certain employees in connection with family circumstances (health and rehabilitation of children, funerals, etc.) is not included in the payroll and has a limit in the context of personal income tax. Purpose-oriented charitable aid is not subject to any taxes or duties.

Key words: *charitable aid, military duty, single contribution to social insurance, financial aid, income tax, purpose-oriented.*

Стаття надійшла 11 травня 2016 р.

УДК 336.71(477):355/359

М. Л. Лапішко

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ТА СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

На основі макроекономічних показників висвітлено економічні дисбаланси, що спричинили нинішню глибинну фінансово-економічну кризу в Україні, та їхній вплив на стан банківської системи. Наведено розраховану автором динаміку окремих відносних показників діяльності банків, яка засвідчує загострення кризового стану в банківській системі, зневіру населення до фінансових інститутів. Досліджено негативні економічні та соціальні тенденції, котрі виникли після введення Національним банком ринкового валютного курсоутворення, і їхній зв'язок із втратою банками ліквідності, що призвело до неплатоспроможності 70 банків та їх повного закриття. Виявлено причини, які зумовили зростання інфляції, збиткову діяльність банків, припинення кредитування суб'єктів господарювання.

Розкрито суть реформи вітчизняної банківської системи, розпочатої в складних фінансово-економічних умовах Національним банком України відповідно до вимог Міжнародного валютного фонду..

Запропоновано заходи щодо підвищення ефективності діяльності банківських установ.

Ключові слова: *банківська система, фінансово-економічна криза, макроекономічні показники, платоспроможність, кредитування економіки.*

Постановка проблеми. Макроекономічна нестабільність завдає шкоди розвитку реального сектора економіки та паралізує фінансову систему. Структурні зміни, які відбулись у банківській системі України за останні два роки, цінова й валютна нестабільність, зростання обсягів простроченої кредитної заборгованості серйозно підірвали діяльність банківських установ і практично зруйнували довіру населення до банківської системи та інших фінансових інститутів. Українська